

Johanna Jadstrand
010-473 58 49
Fredrik Malmberg
010-473 50 00

Till
Utbildningsdepartementet

Svar på remiss gällande betänkandet Validering – för kompetensförsörjning och livslångt lärande (SOU 2019:69)

Sammanfattning

Specialpedagogiska skolmyndigheten ser i huvudsak positivt på utredningens förslag och delar utredningens bedömningar. Specialpedagogiska skolmyndigheten anser dock att utredningen även borde ha haft fokus på att prioritera och främja möjligheter för personer med funktionsnedsättning. Detta är i mycket hög grad en grupp som har sämre tillgång till arbetsmarknaden samt även ofta har en ojämn utbildningsbakgrund jämfört med många andra grupper i samhället.¹ Specialpedagogiska skolmyndigheten anser att validering även skulle ha lyfts fram som ett verktyg för myndighetens målgrupper att få sin kunskap synliggjord och bekräftad. Specialpedagogiska skolmyndigheten saknar också genomgående i arbetet med att utveckla valideringsprocessen ett funktionsnedsättnings- och tillgänglighetsperspektiv utifrån individers olika förutsättningar.

Funktionsnedsättning omnämns endast vid ett tillfälle i betänkandet vilket Specialpedagogiska skolmyndigheten anser är anmärkningsvärt. Tillgänglighet beskrivs främst som att modellen ska vara tillgänglig för utbildningsaktörer och arbetsgivare. Betänkandet synliggör inte individers behov av tillgänglighet i valideringsprocessen. Detta ser Specialpedagogiska skolmyndigheten som en risk när det gäller bristande likvärdighet för personer med funktionsnedsättnings möjlighet att få sina kunskaper validerade.

Förslag 6.5.1 – 6.5.2

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslagen med följande kommentar.

¹ Myndigheten för delaktighet 2020:4, Uppföljning av funktionshinderpolitiken 2019

En enhetlig definition av begreppet ökar användbarheten och förtroendet. Det är viktigt att det finns en tydlig definition av vad begreppet innebär och att definitionen finns kvar i skollagen. Genom att det är inskrivet i skollagen är det ett verktyg som de studerande inom den kommunala vuxenutbildningen kan ha nytta av. Kunskaper som är förvärvade på annat sätt kommer att synliggöras och vara till gagn för den studerande. Enligt skollagen (2010:800) ska utgångspunkten för utbildningen vara den enskildes behov och förutsättningar. Det gäller såväl den kommunala vuxenutbildningen (20 kap. 2 § skollagen) som särskild utbildning för vuxna (21 kap. 2 § skollagen) och då är det viktigt att det alltid görs en kartläggning av studentens förutsättningar för att ta reda på vad den studerande kan. Detta kan leda till att studenten stimuleras och motiveras att fullfölja och nå målen för sina studier. När det gäller studerande som har gått på gymnasiesärskola kan det vara en möjlighet att få sina kunskaper validerade och på så sätt komma vidare i skolsystemet och utvecklas så långt som möjligt.

Förslag 6.5.3

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget med följande reservation.

I förordningen med generella bestämmelser behöver funktionsnedsättnings- och tillgänglighetsperspektivet tydligt skrivas in. Exempelvis i förberedelser inför samt vid kartläggning och bedömning finns behov av att säkerställa att varje individ, oavsett funktionsförmåga, får de förutsättningar som krävs för att förstå, kommunicera och visa sina kunskaper på ett ändamålsenligt sätt för att få sitt kunnande erkänt.

Förslaget innebär att en nationell definition på begreppet validering och att det blir tydligt hur den ska genomföras. Validering innebär en ökad möjlighet för elever med intellektuell funktionsnedsättning att studera på yrkeshögskolan. När det gäller SeQF är det för många ett okänt begrepp och om det ska användas behöver ett bli ett känt begrepp.

Förslag 6.5.4

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget.

Bedömning 6.5.5

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar bedömningen med följande kommentar.

Specialpedagogiska skolmyndigheten ser positivt på att riktlinjerna är specifika för den verksamhet de gäller. Specialpedagogiska skolmyndigheten ser dock ett behov av samordning för likvärdiga riktlinjer mellan myndigheter så att studerande får en tydlig bild av vad validering innebär. Riktlinjerna måste vara utformade så de studerande har möjlighet att förstå och tillgodogöra sig innehållet. De studerande måste också genom tydlig vägledning få förståelse för vad valideringen innebär för deras möjligheter och hur det kan påverka deras framtid. De etiska principerna (betänkandet s. 202) behöver kompletteras med tillgänglighetsperspektivet samt vara vägledande i framtagandet av riktlinjerna.

Förslag 6.5.6

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget med följande kommentar.

I uppdraget med att ta fram rekommendationer för hur lärosätenas arbete med validering krävs särskild tyngd på de etiska principerna (betänkandet s. 202), som bör kompletteras med ett tillgänglighetsperspektiv.

Bedömning 7.5.1

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar bedömningen med följande kommentar.

Specialpedagogiska skolmyndigheten ser positivt på att det tas fram en gemensam strategi där olika parter medverkar. En övergripande nationell strategi kan utgöra en viktig grund i att alla personer oavsett funktionsförmågor får möjligheter att genomföra sina studier och möjligheter till ett livslångt lärande. Specialpedagogiska skolmyndigheten anser att det är viktigt att ha representation från funktionshinderpolitiska intresseorganisationer i ett sådant arbete.

Förslag 7.5.2

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget med följande kommentar.

Specialpedagogiska skolmyndigheten ser att ett valideringsråd kan utgöra den länk som möjliggör att de riktlinjer som skrivs för de specifika verksamheterna är likvärdiga och att det blir en kvalitetsgaranti. Eftersom det är många olika aktörer finns det en risk för långa beslutsvägar och byråkratiska processer. Ur ett studerandeperspektiv är det viktigt med ett samordnat valideringsarbete som ger förutsättningar till likvärdighet. Den gemensamma kompetensutveckling som det

föreslås att valideringsrådet ska ansvara för bör innefatta ett funktionsnedsättnings- och tillgänglighetsperspektiv.

Bedömning 7.5.2

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar bedömningen med följande kommentar.

Om ett valideringsråd bildas bör det ingå från start i den organisation som beskrivs i 7.5.1 för att redan från början skapa en samsyn kring valideringsfrågor och livslångt lärande.

Förslag 7.5.3

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget med följande kommentar.

Specialpedagogiska skolmyndigheten bedömer att arbetet med validering på flera nivåer i samhället bör inbegripa regionernas ansvar för att skapa likvärdiga förutsättningar. Samordning inom regionen kan bidra till ökat antal utbildningsvägar, möjligheter att få förvärvade kunskaper validerade i ett livslångt lärande.

Bedömning 7.5.3

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar bedömningen.

Förslag 7.5.4

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget med följande kommentar.

Specialpedagogiska skolmyndigheten bedömer att medlen kan skapa möjligheter till samverkan mellan regioner som annars skulle kunna vara svårt att finansiera. Det kan också vara en viktig faktor i nätverksskapande mellan olika aktörer som främjar myndighetens målgrupper. Genom att kunna söka bidrag ökar också möjligheterna att bredda tillgången på validering.

Bedömning 8.4.1

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar bedömningen med följande kommentar.

Specialpedagogiska skolmyndigheten anser att det är viktigt att personer med funktionsnedsättning tydligt lyfts fram som en prioriterad grupp, som står långt från arbetsmarknaden.

Förslag 9.3.1

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget med följande kommentar.

Specialpedagogiska skolmyndigheten bedömer att för att kunna utveckla arbetet med validering krävs kunskap för att skapa samsyn och ge en bredare kunskap om validering. Det är viktigt att utbildningen tar upp de etiska aspekterna av validering samt vilka möjligheter och risker valideringen kan innebära för den enskilde individen.

Bedömning 9.3.2

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar bedömningen med följande kommentar.

För att säkerställa att det valideringsarbete som görs uppfyller målen och att säkerställa att arbetet utvecklas behöver statistik tas fram på gruppnivå utifrån variabler såsom kön, språk, socioekonomi och funktionsnedsättning för att möjliggöra analys av resultat för att nå fler målgrupper.

Bedömning 9.3.3

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar bedömningen med följande kommentar.

Enligt Specialpedagogiska skolmyndigheten behöver, för att skapa en likvärdighet och samsyn kring validering, de som genomför den ha goda kunskaper. Specialpedagogiska skolmyndigheten vill lyfta fram behovet av utbildning och ändamålsenliga verktyg som ger stöd och ökar möjligheter till samverkan mellan olika aktörer och skolformer. I framtagandet av stödverktyg måste det finnas god kunskap kring hur detta kan individanpassas för att skapa en tillgänglig validering för alla individer oavsett funktionsförmåga.

Bedömning 9.3.4

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar bedömningen med följande kommentar.

Specialpedagogiska skolmyndigheten anser att forskning behövs för att få ökad kunskap kring validering och vad det innebär för individen, de olika skolformerna, kompetensförsörjningen och det livslånga lärandet. Det är viktigt att forskning kring vuxnas lärande prioriteras och att detta tydligt inkluderar personer med funktionsnedsättning.

Bedömning 10.5.3

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar bedömningen med följande kommentar.

Specialpedagogiska skolmyndigheten anser att verktyg som stöder individers utveckling behöver utgå från universell utformning (se prop. 2016/17:188) och ha ett tydligt tillgänglighetsperspektiv.

Specialpedagogiska skolmyndigheten bedömer att branschvalidering kan skapa inlåsningseffekter för individen, genom att ett branschintyg inte har samma bredd som ett formellt betyg. Det är därför viktigt att generella yrkeskunskaper också finns med i valideringsarbetet för att lyfta de kompetenser som kan gagna flera branscher. Det bör även ske samverkan mellan branschvalideringen och den validering som sker med formella utbildningsaktörer.

Förslag 11.3.1

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget med följande kommentar.

Specialpedagogiska skolmyndigheten anser att en kartläggning av den studerandes kunskaper borde vara en förutsättning för studier inom kommunal vuxenutbildning, eftersom utbildningen ska anpassas efter individens behov och förutsättningar. Kartläggningen kan bidra till att fler elever och studerande som har kompetens men saknar formell behörighet kan ges möjlighet att söka utbildningar som de annars varit utestängda från. Det kan gynna studerande med exempelvis intellektuell funktionsnedsättning för att möjliggöra att läsa kurser inom den kommunala vuxenutbildningen även om de saknar behörighet, men har kompetens att följa kursen. Detta skulle kunna underlätta etableringen på arbetsmarknaden för Specialpedagogiska skolmyndighetens målgrupper.

Förslag 11.3.2

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget delvis med följande kommentar.

Specialpedagogiska skolmyndigheten befarar att en begränsning av skyldigheten att erbjuda validering till de kurser som ingår i huvudmannens kursutbud kan innebära att kommuner som erbjuder få kurser missgynnar individer, som inte får sina kunskaper validerade för att huvudman inte erbjuder kursen.

Specialpedagogiska skolmyndigheten ser därför ett behov av samverkan mellan kommuner och inom och mellan regioner.

Förslag och bedömning 11.3.3

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget och delar bedömningen.

Förslag 11.3.4

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget med följande kommentar.

Specialpedagogiska skolmyndigheten vill betona att det är viktigt att validanden är medveten om vad detta innebär om hen i konkurrenssyfte vill ha ett högre betyg så att inte valideringen blir en belastning. Det måste också säkerställas att betyget E vid valideringen överensstämmer med de kunskapskrav som finns för kursen och betyget E.

Sakkunniga har i detta ärende varit Eva-Lisa Andersson och Eva Mogren. Lena Hammar, Emelie Cramér Wolrath och Eva Klubb Degsell har också deltagit i beredningen. Föredragande har varit Johanna Jadstrand.

För Specialpedagogiska skolmyndigheten

**Fredrik
Malmberg**
Elektroniskt undertecknad
av Fredrik Malmberg
Datum: 2020.06.15
14:04:18 +02'00'

Fredrik Malmberg

Generaldirektör